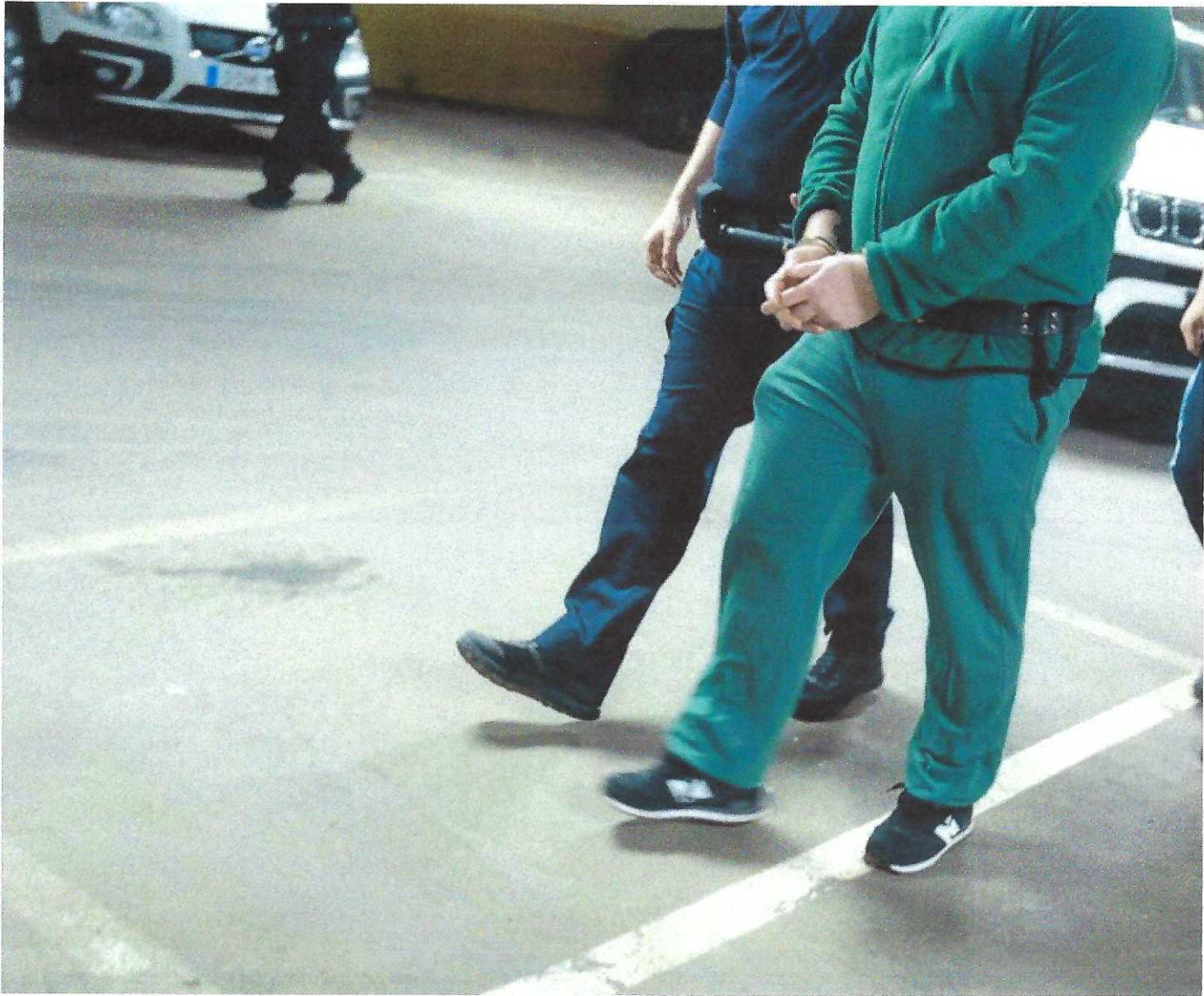

DN - 2024-05 11

Politiker öppnar för att privatisera delar av Kriminalvården

Frågan om att privatisera Kriminalvården ses som känslig. Samtidigt menar flera politiker att det kan vara en lösning på plats- och personalbristen. Foto: Lisa Mattisson

Riksdagsledamöter från flera partier öppnar för att privatisera delar av Kriminalvården.

Välfärdsentreprenören och politikern Jan Emanuel vill gärna ta över en anstalt.

– Vi är inte främmande för att se över privata alternativ, säger Richard Jomshof (SD), ordförande i Justitieutskottet.

Spara

Kriminalvården är i stabsläge. Anstalterna är överfulla sedan många år. Orsaken är att allt fler döms till fängelse och att straffen blir längre, till följd av regeringens kriminalpolitik.

Det finns flera planer och förslag på hur krisen i Kriminalvården ska kunna lösas. Justitieminister [Gunnar Strömmer \(M\)](#) har sagt att han inte utesluter att använda gamla skolor eller fartyg för att skapa fängelseplatser.

Louise Meijer, Moderaternas gruppleadare i Justitieutskottet, är beredd att titta på alla seriösa, tänkbara förslag framåt.

– Just nu finns inte någon plan på privatiseringar. Men vi utesluter inte att man skulle kunna titta på olika lösningar i olika delar av Kriminalvården, säger hon.

Louise Meijer (M) tycker att statliga anstalter är en principiell fråga. "Inlåsning av personer är en del av våldsmonopolet som staten har och då är rimligt att det upprätthålls av en offentlig och inte en privat kriminalvård." Foto: Riksdagen

Vilka delar av Kriminalvården skulle kunna vara aktuella att privatisera?

– Närmast till hands är i så fall att man skulle kunna titta på transporter och frivård. Men jag vill vara väldigt tydlig med att det här inte handlar om någon amerikansk modell med privata anstalter.

Samtidigt som Moderaterna inte vill se privata anstalter utreder regeringen möjligheten att hyra fängelseplatser utomlands.

Hur går det ihop?

– Man får väl säga att det är ett pragmatiskt förhållningssätt. Vi måste lösa den kapacitetsbrist som finns och att hyra fängelseplatser utomlands är rimligt, i synnerhet när det gäller personer som sedan ska utvisas, säger Louise Meijer. Redan år 2007 föreslog dåvarande justitieminister Beatrice Ask (M) privata fängelser som ett alternativ för att lösa platsbristen i landets anstalter. Idén uppskattades inte av de andra allianspartierna och blev aldrig utredd. I dag finns det ledamöter från flera partier som öppnar för att delar av Kriminalvården kan drivas i privat regi.

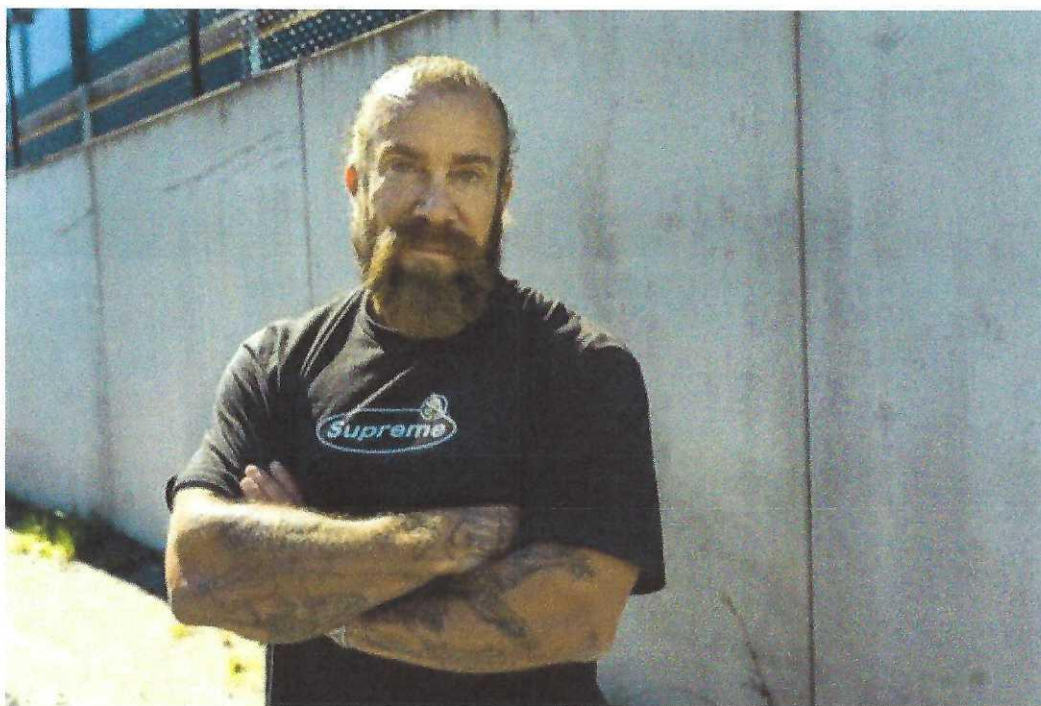
Kriminalvården ger regelbundna utbildningstillfällen för kriminalvårdare och vaktare som ska börja köra transporter. ”En stor del är att köra häktade personer till domstolsförhandlingar, där vi också sitter med”, säger Jörgen Levin som agerar intagen under utbildningen. Foto: Lisa Mattisson

Tidigare S-profilen Jan Emanuel, nu aktuell som politiker för Folklistan, tycker att Kriminalvården behöver privata aktörer. Han drev frågan om privatisering i början av 2000-talet.

– Jag kan lätt ta över en anstalt och är den första som räcker upp handen när det blir möjligt. Det är en fråga om ”när” privatisering kommer att ske och inte ”om” det kommer att ske, säger han.

Jan Emanuel har drivit flera välfärdsbolag inom vård och behandling genom åren.

– Frivården och transporterna kan du privatisera redan i morgon. Men själva kåkarna behöver vi genomföra en noggrann upphandling med fokus på hur de intagna ska återanpassas så att de får arbete.

Jan Emanuel Johansson drev frågan om att privatisera delar av Kriminalvården redan i början av 2000-talet när han var socialdemokrat. Foto: Mikaela Landeström
Anders Karlsson, riksdagsledamot för Centerpartiet, ser ingen nackdel med en privat utövare.

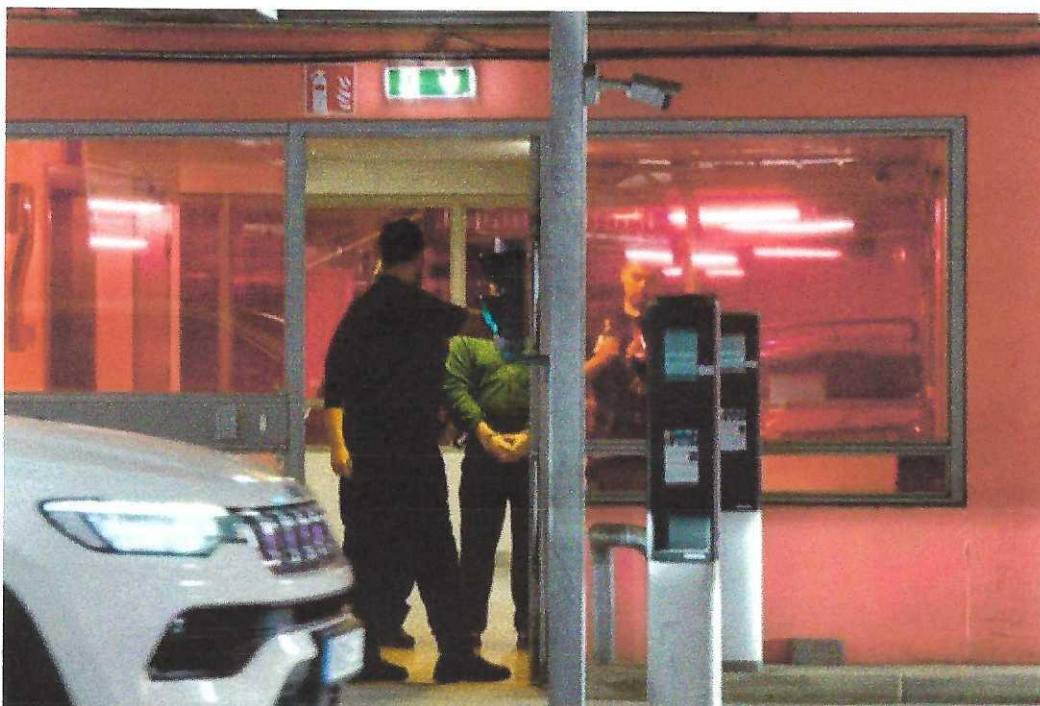
– Om man tänker sig en privatisering med statlig tillsyn och väl genomarbetade regler för utförandet så är det absolut möjligt, säger han.

Ser du några risker med att privatisera delar av Kriminalvården?

– Det finns risker överallt, man kan ta exemplen med infiltrationen inom polisen. Men lägger man ut det på annan utövare är det viktigt att ha en noggrann statlig myndighetskontroll.

Peje Emilsson, grundare av Kunskapsskolan och välfärdsdebattör, tycker att man måste titta brett på nya lösningar för att lösa Kriminalvårdens utmaningar. Han är själv engagerad i att få kriminella att byta bana och anpassa sig till ett nytt liv.

– Jag tror att man kan få högre effektivitet om man har ett antal privata entreprenörer, säger han.

Kriminalvårdens transportverksamhet är en del som flera politiker ser som möjligt att lägga ut på entreprenad. Foto: Lisa Mattisson

Kriminalvården använder sig redan nu av privata företag som bevakningsbolag för att lösa personalbristen. Sedan flera år används vaktare regelbundet vid transporter, oftast från häkten till domstolar, men också för att exempelvis bevaka en intagen på sjukhus.

– Vaktare kan och får aldrig arbeta ensamma och arbetar alltid tillsammans med kriminalvårdare, detta är väldigt tydligt i Kriminalvårdens riktlinjer, säger Magnus Brusback, chef för transportsektionen i Stockholm.

Vaktare kan också användas på häkten och anstalter för kortare uppdrag som ”sekundbevakning”, till exempel när någon misstänks för att ha svält narkotika, berättar Brusback.

Hur ser du på att flera politiker nämner att transporter är en del som kan läggas ut på privata aktörer?

– Vi pratar om människor i svåra livssituationer som är frihetsberövade av staten. Vi som myndighet är ålagda att vidmakthålla det här frihetsberövandet. Att lägga det på en privataktör känns väldigt främmande.

Martin Melin, rättspolitisk talesperson för Liberalerna vill att Kriminalvården och fängelser ska vara statligt.

– Sedan kan man ha privata aktörer som arbetar åt anstalterna med transporter eller ta in privata tandläkare. Men själva driften ska ligga på staten.

Martin Melin är nöjd med att polisen nu lyckas få fast fler efter till exempel skjutningar. Foto: Thomas Karlsson

Han ler när han hör att Jan Emanuel vill ta över en anstalt.

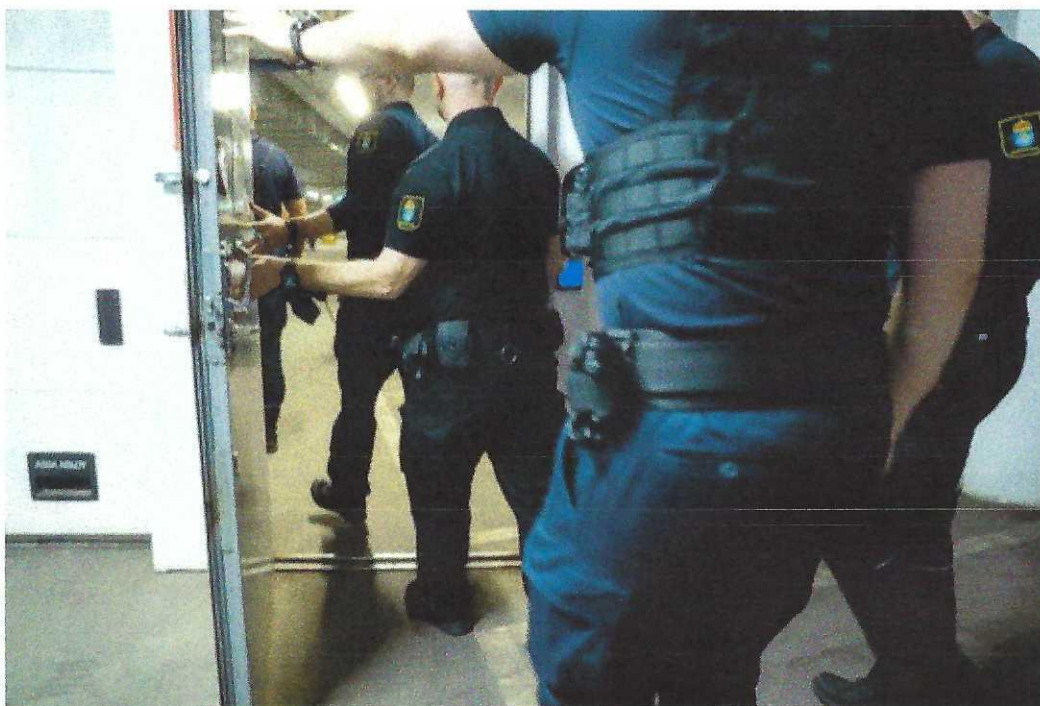
– Jan Emanuel är en skicklig entreprenör och man ska inte underskatta hans kunskaper att hantera folk på glid. Han har gjort ett bra jobb med ungdomar. Så han får gärna komma in som konsult åt staten, säger Martin Melin.

Enligt Kriminalvården behöver antalet anstaltsplatser tredubblas de närmaste tio åren. I de nya fängelserna planeras att två fångar ska dela cell från början för att få ner kostnaderna.

Men utbyggnaden tar tid och regeringen har tillsatt en utredning som ska se över möjligheten att hyra in sig i fängelser utomlands.

SD har länge drivit frågan om fängelseplatser utomlands.

– Vi är inte främmande för att se över privata alternativ men det behöver utredas noggrant. Det som för närvarande ligger på bordet förutom att bygga ut Kriminalvårdens kapacitet är att se om vi kan hyra fängelseplatser utomlands, något vi ser flera fördelar med, säger Richard Jomshof, ordförande i Justitieutskottet.

”Transportdelen är mer eller mindre självklar och har inget med att ge vård till intagna. Det är bara dumheter att inte lägga det på privat sektorn”, säger Jan Emanuel Johansson. Foto: Lisa Mattisson

Det finns i dag 16 anstalter med säkerhetsklass 3, den lägsta säkerhetsklassen. Där ser Jan Emanuel en affärsmöjlighet.

– Det finns så många kåkar som jag skulle vilja ta över. Jag skulle tänka mig en tjejkår och en killkår på Ekerö.

Kan du tänka dig att bygga ett eget fängelse?

– Jag har inga problem med att göra det. Just nu tänker jag på Sveriges väl framför mig själv. Men om du frågar mig som kapitalist, så ja för sjutton gubbar!